

Duiker Osseshot

19e eeuwse verdedigingswerk in het Oost-Groningse Westerwolde

Het is misschien moeilijk voorstelbaar, maar de plek waar u staat had in de eeuwen voor ons een belangrijke functie bij de militaire verdediging van ons land.

Moeras

Deze verhoging in het landschap is een restant van een leidijk. De dijk zorgde ervoor dat het water uit het vroegere Bourtangere moeras niet weg kon stromen. Het gebied erachter was daardoor zo nat en moerassig dat een vijandig leger uit oostelijke richting er niet langs kon. Het Bourtangere moeras besloeg in de late middeleeuwen een groot deel van Oost-Groningen en Oost-Drenthe.

Duiker

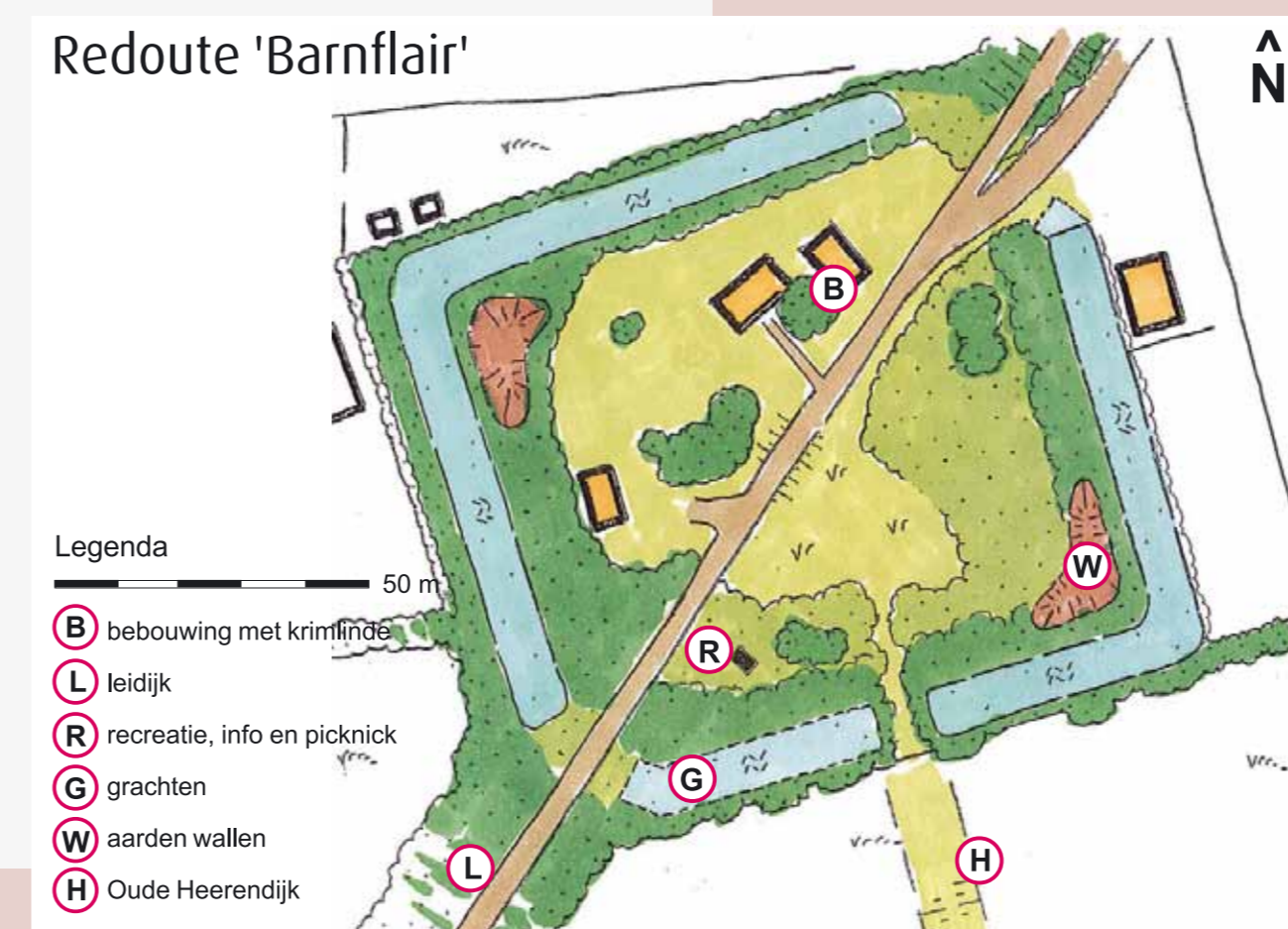
De gemetselde rondbogige duiker van donkerrode baksteen en hardstenen hoekelementen is gebouwd in het einde van de 19e eeuw. Aan de noordzijde van de duiker zijn restanten te zien van een houten kozijn met een enkele duim, waarop waarschijnlijk een houten deur met geheng (scharnier) heeft gedraaid. In het noordelijk duikerhoofd zit een hardstenen gevelsteen waarop een peilschaal met de aanduiding 'Rijks-Peilschaal boven Aa peil' en een kleinere peilschaal met aanduiding 'WP en AP' is afgebeeld.

Grensoverval

Door de aanleg van de leidijken werd de natuurlijke afvoer van overtollig water verstoord. Dit kon in het Duitse gebied hierachter (bij Rütenbrock) leiden tot wateroverlast. Soms staken Duitse boeren en veenontginners daarom de dijken door zodat het water weg kon stromen naar de Ruiten Aa. Het omgekeerde speelde noordelijker van hier bij Bourtangere. Daar had men in het Nederlandse gebied vaak wateroverlast en staken de Nederlanders de dijk door. Het zorgde voor jarenlange twisten en moeilijkheden.

Verdrag

In 1824 werd de kwestie geregeld in een grensverdrag. Dit bepaalde dat er op de plek bij 't Schot en noordelijker bij Bourtangere waterdoolaten, ofwel duikers werden aangelegd van gelijke grootte. Ze werden voorzien van een houten draaideur die bij hoog water werd geopend. Zo kon men wateroverlast voorkomen. In het verdrag werd bovendien afgesproken dat de Nederlanders bij Bourtangere jaarlijks niet meer water mochten lozen dan de Duitsers hier bij Ter Apel.

Militair verleden

Dit soort duikersluizen zijn in Nederland verder nergens meer te vinden. Vandaar dat de duiker Osseshot van cultuurhistorisch belang is. De duiker herinnert -samen met de Leidijk- aan het militaire waterhuishoudkundige verleden van Westerwolde. De duiker is eigendom van waterschap Hunze en Aa's.

Inundatie

De verdediging van ons land met behulp van water is een eeuwenlang toegepast middel. Een gebied werd onder water gezet (inundatie) waardoor er geen soldaat meer langs kon, laat staan een heel leger!

Leidijken

De leidijken werden aangelegd in de 17e eeuw toen ons land werd bedreigd door de Spanjaarden. De zeven noordelijke gewesten (Groningen, Friesland, Gelre, Overijssel, Holland, Utrecht en Zeeland) verenigd in de Republiek der Verenigde Nederlanden, besloten in 1681 tot de aanleg. De dijken moesten het afstromende moeraswater tegenhouden om zo een natuurlijke barrière te vormen tegen indringers. In de Franse Tijd (18e eeuw) werd het stelsel van leidijken nog verder uitgebreid.

Na 1850 verloren de dijken hun functie. Ze raakten in verval, werden verwijderd bij grootschalige ontginnings- en ruilverkavelingsprojecten of raakten met bossen overgroeid.

Schansen

Vanaf de 16e eeuw werden in het Noorden op doorwaadbare plekken in het moeras en bij inpolderingen van de Dollard schansen aangelegd. Dit waren legerposten omringd door aarden wallen die het gebied moesten bewaken. Een voorbeeld is Bourtangere, maar ook Nieuweschans bij de Dollard.

In de Franse tijd werd de verdedigingslinie nog uitgebreid met de schansen Barnflair en Roswinkel (1798).

Redoute

Als een schans uitspringende hoeken had, werd deze ook wel een redoute genoemd. Verderop is nog het restant te zien van de redoute Barnflair, aangelegd in de Franse tijd (1798). Er was binnen de wallen plaats voor een huis voor de commandant en tenten voor de soldaten.

Wetenswaardigheden

Lijzijde

De term 'lei' uit leidijk komt van lei of lijzijde, de zijde van een voorwerp die in de luwte van de wind ligt (tegenovergesteld aan loefzijde). De lijzijde is vaak de droge zijde.

Soldatendijk

De leidijken in Oost-Groningen vormden ook een verbindingsroute tussen de vestingwerken. Ze worden daarom ook wel soldatendijk genoemd.

't Schot

De naam Osseshot is afgeleid van buurtschap 't Schot dat hier vroeger in de buurt lag. Hier stalden de monniken van het klooster uit Ter Apel 's winters hun ossen.

70 km

De leidijken in Groningen hadden een lengte van ongeveer 70 km. In totaal is er zo'n 226 km aangelegd in Nederland. Van Zeeland tot de Dollard.

Flora en fauna

De leidijken zijn nu nog van groot belang als leefgebied en verbindingsroute voor planten en dieren.

Stadion

Een deel van de oude leidijk doet nu dienst als tribune van het IJs- en Autosportstadion; Ovaltracing in Roswinkel

De renovatie van duiker Osseshot is mede mogelijk gemaakt door de Nederlandse Waterschapsbank (NWB)